
Honorabilis, soudruhu doktore

Honorabilis, soudruhu doktore

LIDOVÉ NOVINY

3.11.2009, rubrika: Horizont, strana: 11, autor: ZBYNĚK PETRÁČEK

ÚHEL POHLEDU

Stáli jsme ve staroslavném Karolinu a viděli absurdní divadlo. „Magnificence, soudruhu rektore“, „spectabilis, soudruhu děkane“, „honorabilis, soudruhu docente“. Tak se titulovali hodnostáři v talárech. Byla polovina osmdesátých let a Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy udělovala doktorské tituly. Mezi laureáty byli i lidé z dnešních politických elit – Alexandr Vondra či Martin Bursík. Sledovali, jak si akademičtí normalizátoři lebedí ve středověké tradici a titulech, jak upadají do bolševicko-latinské makarónštiny.

Právě oni v osmdesátých letech prosadili zákon, který umožnil získat titul dr. bez obhájení rigorózní práce, jen po složení ústní rigorózní zkoušky. Říkalo se tomu čtvrtá maturita. Tou první byla gymnaziální zkouška, tou druhou přijímačky na univerzitu, tou třetí státnice a čtvrtou zmíněné rigorózum.

K čemu to bylo? Hlavně k tomu, aby titul dr. získalo více lidí, aby se snížila laťka. Jinak na nic. Titul nezvýšil příjmy. Od toho tu bylo „hnutí třístovkařů“, jak se říkalo lidem usilujícím o kandidáta věd (CSc. zvyšoval plat o 300 Kčs). Nepomohl ani kariéernímu vzestupu. Tomu sloužila legitimace KSČ. Byl tu proto, aby si soudruzi zvyšovali sebevědomí skrze ošperkování titulem. A když už ta možnost existovala, využíval ji leckdo.

Ten titul měl v jistých situacích svůj půvab. Když se normalizační ředitel pyšnil coby inženýr, podřízený s doktorským diplomem měl aspoň pocit hrdosti a vzdoru. Když přišel našinec na pasové oddělení v Praze 5, kde seděla kreatura estébáckých manýrů, nabubřelec při pohledu na dokumenty k novému pasu vypadl z role: „Co je tam napsáno?“ zeptal se téměř slušně, když viděl latinsky formulovaný diplom. Našinec – lehce zanedbaný a vlasatý – mu pak s pocitem téměř blahosklonné převahy překládal výrazy typu „Československá socialistická republika uděluje titul...“ Byla to jen malá vítězství, ale zaplaťpánbůh za ně.

S titulem k vítězství Teď je to obráceně. Pro místa ve státní správě jsou důležitější akademické tituly než stranické legitimace, takže usnadněné cesty k doktorátu získávají na významu. Ještě před dvaceti lety mohl být doktorát třešničkou na dortu legitimace KSČ – a byla pro to i formální opora! Dnes je – alespoň formálně – stranická legitimace spíše třešničkou na dortu titulu.

O doktorát usiluje mnohem více lidí než v osmdesátých letech, přitom cesta k jeho dosažení se – alespoň někde – zpřísnila jen málo. Jistě, už je opět nutné obhájit rigorózní práci, ale kde je vůle, tam je i cesta, jak říkají Němci a jak dokládají česká fakta.

Fascinace středověkou tradicí a tituly před i za mněm tu přežily všechny režimy. A my ji krmíme tím, že pro to či ono předepisujeme ten či onen titul. Už neříkáme „honorabilis, soudruhu rektore“, na pohled je vše korektní. Ale provázanost politických zájmů ve státní správě, akademických titulů a akademiků, kteří je udělují, přetrvává, jak ukazuje Plzeň.

Kdo by si byl pomyslel, že dvacet let po Listopadu budou v centru pozornosti opět studenti? Indexy, zápočty, zkoušky, rychlost studia, diplomové a rigorózní práce – to je téma listopadu 2009.